

gradivu bodo našli arheologi, zgodovinarji in jezikoslovci, etnologi in sociologi, krajinarji in drugi nešteto argumentiranih spodbud za trezno strokovno presojo o neprecenljivem bogastvu, ki ga hranijo in ponujajo zemljepisna imena.

Milan Natek

Metka Špes:

Degradacija okolja kot dejavnik diferenciacije urbane pokrajine

Ljubljana 1998: Geografica Slovenica 30, Inštitut za geografijo, 196 strani,
ISBN 961-90443-1-2

Raziskava Metke Špes je metodološko in vsebinsko obetavna celovita geografska monografija pokrajinsko degradiranih mestnih območij Slovenije. Na podlagi regionalnogeografske, pokrajinskoekološke in socialnogeografske raziskovalne obravnave pred nami zaživi večplastna problematika geografskega okolja in odzivi prebivalcev na degradacijo njihovega življenjskega okolja. Avtorica je za svoje raziskovanje izbrala štiri najbolj onesnažena območja Slovenije, in sicer celjsko, trboveljsko, jeseniško in mežiško. V vseh štirih urbanih območjih je v dolgem obdobju prihajalo do čezmernega onesnaževanja. Vzroki za tako stanje pa so po njenem mnenju tako naravni (omejene samočistilne sposobnosti ozkih kotlin in dolin) kot družbeni in gospodarski (obremenjevanje okolja z različnimi emisijami). Poudarja pokrajinsko neugodno prekrivanje velike pokrajinske občutljivosti in čezmerne pokrajinske obremenjenosti.

Avtorica se je glede na svoje raziskovalno usmerjenost posebej poglobila v občutljivo problematiko odnosa prizadetih prebivalcev do onesnaženosti lastnega okolja. Degradacijo okolja namreč obravnava tudi kot dejavnik, ki naj bi vplival na posebno notranjo členitev mestnega okolja. Primerjava podatkov o onesnaženosti posameznih sestavin okolja in posameznih negativnih vplivih kaže, da so pri osnovni regionalizaciji najbolj uporabni podatki o onesnaženosti ozračja. V nasprotju z drugimi pokrajinsotvornimi sestavinami in vplivi, ki so pretežno točkovno ali linijsko razporejeni, so posledice onesnaženosti ozračja razširjene pretežno ploskovno.

Avtorico je zanimal zlasti odgovor na temeljno vprašanje: ali se različne družbene skupine, ki živijo v degradiranem območju, enako ali različno odzivajo na probleme onesnaženosti okolja. S pomočjo obsežne obdelave ankete prebivalcev iz štirih izbranih območij je analizirala in ovrednotila odziv različnih skupin prebivalcev na negativne pokrajinske procese v njihovem bivalnem okolju. Izhajala je iz podmene, da se odnos do okolja spreminja glede na socialnogeografsko prebivalstveno sestavo. Z uporabo t.i. socialnogeografskih filtrov, ki vplivajo na razumevanje in zaznavanje okolja, je ovrednotila odzive, obnašanje in odločitve prebivalcev glede sprememb v lastnem življenjskem okolju. Seveda je razumljivo, da so socialnogeografski filtri le ena ozmed skupin t.i. filtrov, ki skupaj s tehnološkimi, gospodarskimi, družbenimi in političnimi vplivajo na različno zaznavanje okoljskih problemov.

Brez dvoma je avtorici uspelo odgovoriti na temeljno vprašanje — degradacija geografskega okolja v izbranih onesnaženih slovenskih mestnih območjih postopoma postaja eden od dejavnikov diferenciacije pokrajine. V celoti gledano se je jasnejša diferenciacija, pogojena z degradacijo okolja, oblikovala predvsem pri celjski in trboveljski mestni pokrajini. Vendar se je v vsaki od obravnavanih pokrajin dejansko pojavil nekako svojstven odnos do okolja. Zlasti je ilustrativen pasiven, strpen odnos Trboveljčanov do degradiranega okolja, kar je v veliki meri posledica velikega deleža zaposlenih anketirancev (in njihovih sorodnikov) v podjetjih, ki hkrati najbolj onesnažujejo njihovo bivalno okolje.

Izobrazbena in zaposlitvena sestava anketiranega prebivalstva je med vsemi prebivalstvenimi kazalci najmočnejše vplivala na odnos do okolja. Bolj izobraženi so namreč stvarneje ocenjevali spremenjeno onesnaženost zraka, hkrati pa opozarjali tudi na lasten prispevek pri zimskem kurjenju.

Analiza anketnih odgovorov v najbolj onesnaženih slovenskih krajih je opozorila tudi na relativno nizko ekološko zavest prebivalcev. Kaže, da so dosedanje ekološke sanacije spodbudile predvsem gospodarske in tehnološke zahteve, veliko manj pa pritiski domačinov. Ekološka (okoljska) ozaveščenost je torej dokaj šibka in je podrejena reševanju osnovnih eksistenčnih vprašanj. V primerjavi s prejšnjimi raziskavami ljudje zaradi slabih gospodarskih in socialnih razmer danes prizanesljiveje ocenjujejo degradirano okolje kot pred desetimi leti. Ker se okoljska zavest zvišuje tudi z izobrazbo, se ob tem kaže ne le pomen okoljske vzgoje, temveč tudi splošne izobrazbe, ki omogoča širše razumevanje vzrokov onesnaževanja in njihovih posledic.

Dušan Plut

Bogdan Badovinac, Drago Kladnik, Jože Volfand:

Savinjsko–Celje–Velenje od A do

Priročnik za popotnika in poslovnega človeka*

Murska Sobota 1997: Pomurska založba, 312 str. in 42 str. poslovno-reklamnih sporočil, ISBN 86-7195-235-5

V uveljavljeni in čedalje bolj priljubljeni zbirki Pomurske založbe "Slovenija total" je izšel sedmi zvezek, ki prikazuje Posavinje. V njem so predstavljene pokrajine in ljudje z vsemi njihovimi posebnostmi in značilnimi potezami. Bolj kot kjerkoli drugje na Slovenskem so se na obravnavanem območju izoblikovali trije samosvoji pokrajinski tipi z nešteti vmesnimi prehodi, ki poudarjeno osvetljujejo značilnosti in svojstva alpskega, predalpskega in supbanonskega sveta. In v vsakem izmed njih so

Pri nastajanju knjige so s posameznimi prispevki sodelovali: Ljerka Godiel, Tanja Hohneč, Alenka Kolšek, Franc Kebevšek in Alenka Vogrin. Večino fotografij je posnel M. Garbajs, karte pa izdelal Geodetski zavod Slovenije.